

О, ЦИФРУВАННЯ!

Ми попросили правників оцінити перспективи діджиталізації судової системи не тому, що тема цього номера також трохи про діджитал. І навіть не тому, що з 1 березня ц.р. стартує «дослідна експлуатація» Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи у складі вісьмох підсистем (модулів). Перехід на сучасні технології такої консервативної машини, як судова, — справа часу. Юристи однакові в тому, що говорити про повноцінний «е-суд» передчасно. Однак закріплення в оновлених процесуальних кодексах такого нового способу доказування, як електронні докази, свідчить про те, що судова система осторонь «оцифрування» залишатися не збирається.

Тож, незважаючи на те, що про діджиталізацію судової гілки влади говорити зарано, вже зараз можна аналізувати проблеми застосування електронних доказів. І судова практика, як зазначають юристи, вже має певні напрацювання

Що в суді є електронним доказом, а що ні?

Микита НУРАЛІН, адвокат VB PARTNERS

Минуло вже понад два роки з моменту прийняття нових редакцій процесуальних кодексів та врегулювання, законодавчого визнання електронних доказів, закріплення порядку їх подання та дослідження.

До цього юристи вигадували, як їх легалізувати: фото друкувались і подавались як письмові докази, щодо мультимедійних файлів та інформації в інтернеті проводили експертне дослідження, робили огляд із засвідченням достовірності нотаріусами сусідніх країн.

Зараз електронними доказами фактично є будь-яка цифрова інформація у будь-якій формі.

Так, згідно з процесуальними кодексами, під електронними доказами треба розуміти інформацію в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема (1) електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), (2) веб-сайти (сторінки), (3) текс-

тові, мультимедійні та голосові повідомлення, (4) метадані та бази даних, (5) інші дані в електронній формі. Отже, було закріплено норму, спрямовану на врахування технічного прогресу, оскільки перелік не є виключним. Відтак, при виникненні нового виду електронного доказу в суду не буде проблем з його дослідженням через юридичну невизначеність.

Варто також відзначити, що такі дані можуть зберігатися, зокрема, на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (у тому числі в мережі інтернет). Цей перелік теж не є виключним. А подання даних до суду відбувається в їхніх оригіналах або копіях, які посвідчені електронно-цифровим підписом. Отже, фактично будь-яку цифрову інформацію, якщо вона має значення для справи, може бути подано до суду як доказ.

Однак, на мою думку, проблеми щодо належного аналізу та оцінки судом електронних доказів, зокрема й щодо їх достовірності, виникатимуть ще тривалий час. Низка суддів та адвокатів чекають хоч якихось роз'яснень Верховного Суду з цих питань для подальшого застосування у своїй практиці.

Свгеній ГОНЧАРЕНКО, юрист ЮФ Аequo

15 грудня 2017 року набули чинності нові редакції процесуальних кодексів, які, серед іншого, надають учасникам справи більше засобів для доведення обґрунтованості своєї позиції перед судом.

Так, наприклад, одним із важливих нововведень зазначених вище кодексів є запровадження інституту електронних доказів.

Позитивним моментом є те, що і Цивільний процесуальний кодекс України, і Господарський процесуальний кодекс України, і Кодекс адміністративного судочинства України містять уніфікований підхід до визначення поняття «електронні докази» та визначають їх як інформацію в електронній (цифровій) формі, яка містить дані про обставини, що мають значення для справи (тобто, по суті будь-яка інформація в електронній (цифровій) формі теоретично може бути електронним доказом).

Різновидами таких доказів можуть бути графічні зображення, фотографії, відео- та звукозаписи, веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, бази даних та будь-які інші дані в електронній формі, які можуть зберігатися, зокрема, на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання та інших місцях збереження даних в електронній формі, в тому числі і в мережі інтернет.

Судова практика свідчить, що наразі учасники справи активно використовують електронні докази при обґрунтуванні своєї

правової позиції, а суди приймають такі докази як належні і допустимі. Наприклад, у справі № 914/2505/17 Верховний Суд у своїй постанові від 27 листопада 2018 року зазначив, що «електронні документи вже давно стали частиною ділового обороту та юридична сила електронного документа як доказу не може бути заперечена виключно через те, що він має електронну форму. Допустимість електронного документа як доказу не може заперечуватися виключно на підставі того, що він має електронну форму».

Законодавець також визначає, що електронні докази можуть бути подані до суду в трьох формах: 1) в оригіналі; 2) в електронній копії, засвідченій електронним цифровим підписом; 3) в паперовій копії, посвідченій у передбаченому законом порядку. При цьому паперова копія електронного доказу не вважається письмовим доказом.

Необхідно пам'ятати, що учасник справи, який подає копію електронного доказу, повинен зазначити про наявність у нього або іншої особи оригіналу такого електронного доказу. Невиконання встановлених вище вимог може призвести до того, що поданий електронний доказ не буде братись судом до уваги.

Отже, за умови дотримання вимог щодо належного подання відповідних електронних доказів останні можуть бути справді досить ефективним засобом, за допомогою якого можливо встановити обставини, що мають істотне значення для справи. До того ж у деяких випадках довести наявність або відсутність певних обставин під час судового розгляду можливо лише за допомогою електронних доказів.